

ขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญา

ขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญา ได้แก่ ขอเท็จจริงที่ได้รับการพิสูจน์ให้ปรากฏขึ้นโดยอาศัยพยานหลักฐานในคดีอาญา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ ขอเท็จจริงตามที่พิสูจน์ไต่กันเอง

ขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาหรือขอเท็จจริงที่พิสูจน์ไต่กัน จะได้มาจากการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีกฎหมายกำหนดหรือข้อจำกัดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน เช่นการรับฟังพยานหลักฐาน การนำสืบพยาน การซึ่งนำหนักคำพยานหลักฐานที่แตกต่ากันออกไป ทั้งนี้สุดแล้วแต่ว่าประเทศนั้นจะมีระบบการคนหาความจริงในคดีอาญาเป็นไปในลักษณะใด โดยในบทนี้จะมุ่งกล่าวถึงแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาที่สำคัญ 2 ประการ อันส่งผลทำให้ระบบการคนหาความจริงในคดีอาญาแตกต่ากันไป และมีผลทำให้ขอเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาคดีอาญาของแต่ละประเทศแตกต่ากันไปด้วย ในตอนสุดท้ายของบทนี้ จะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงระบบในการคนหาความจริงในคดีอาญาและขอเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาคดีอาญาของไทย ว่าเป็นไปในลักษณะใด

3.1 แนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญา อาจกล่าวได้ว่ามีแนวความคิดหรือปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญอยู่ 2 ประการ กล่าวคือ

3.1.1 แนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (popular prosecution)

แนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เป็นแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ แนวความคิดดังกล่าวมีแนวความคิดพื้นฐานว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหน้าที่ของประชาชน กวดยเหตุนี้ประชาชนทุกคนเป็นผู้อยู่เสียหายและมีสิทธิฟ้องคดีได้ ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่¹

3.1.2 แนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution)

เป็นแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาที่มีอยู่ในประเทศกลุ่มซีวิลลอร์ เช่นประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส ตามแนวความคิดดังกล่าวถือว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหน้าที่ของรัฐ ตามหลักนี้จึงถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการในคดีอาญา

¹The basic principle of prosecution in England is that it is open to any member of public to institute criminal proceedings, there being no need for such person to have any interest what over in the subject-matter of the charge.

R.M. Jackson, "The Machinery of Justice in England", 6th ed. , Cambridge University Press , 1972 , p 155.

และแม้ว่าในระยะต่อมาอำนาจรัฐจะ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น เช่นในประเทศอังกฤษได้มีการเรียกร้องให้รัฐ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีอาญา แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนักจนในที่สุดได้มีการจัดตั้ง Director of Public of Prosecutions ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีอาญา แต่อย่างไรก็ดีอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินคดีอาญาของอังกฤษเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเป็นหลักใหญ่

คณิต ฅ นคร , "ปัญหาการไหลลพิษของอัยการ" , อางแลว ,
หน้า 34.

เช่นในประเทศฝรั่งเศส การดำเนินคดีอาญาจะทำโดยพนักงานอัยการ เท่านั้น
แต่ในบางประเทศก็มีการมอบหมายให้ผู้เสียหายมีโอกาสดำเนินคดีตัวเอง
เช่นในประเทศเยอรมัน อย่างไรก็ตามก็หลักการในการดำเนินคดีของประเทศเยอรมัน
ก็ยังถือว่าเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นหลักใหญ่อยู่

3.2 ระบบในการค้นหาความจริงในคดีอาญาที่ต่างกัน

ตามแนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ที่มีอยู่ใน
ประเทศกลุ่มคอมมอนลอว์ ที่มีพื้นฐานประการสำคัญที่ว่าการรักษาความสงบเรียบร้อย
ของสังคม เป็นหน้าที่ของประชาชน ระบบในการค้นหาความจริงตามแนว
ความคิดดังกล่าว จะมีลักษณะเป็นการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างคู่ความในคดี
(competition doctrine) โดยศาลวางตัว เป็นกลางคอยควบคุมกฎเกณฑ์
ของการต่อสู้ มีให้คู่ความดำเนินคดีเอาเปรียบซึ่งกันและกัน อันมีลักษณะท่านอง
เกี่ยวข้องกับในคดีแพ่ง¹

การค้นหาความจริงในระบบนี้ จะเริ่มต้นด้วยคู่ความแต่ละฝ่ายเสนอ
พยานหลักฐานของฝ่ายตนเข้าสู่คดี โดยศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด
สมควรเข้าสู่การพิจารณาไต่สวน ซึ่งการอนุญาตให้รับฟังพยานหลักฐานนี้จะเป็น
ไปในลักษณะที่ค่อนข้างจำกัด โดยมีเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการกล่าวคือ

ประการแรก เพื่อป้องกันมิให้ลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา เกิดความ

¹ คณิต ๗ นคร , " กรมอัยการ : การปฏิรูปโครงสร้างและระบบงาน "
อัยการ ฉบับ 50 ปีที่ 5 (กุมภาพันธ์ 2525) : 51

สืบสนในพยานหลักฐานที่ได้เสนอมา¹ เพราะตามแนวความคิดดังกล่าว
 ได้มีการยอมรับให้ประชาชนธรรมดา เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินคดีใน
 รูปของคณะลูกขุนร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพ

ประการที่สอง เนื่องจากการค้นหาความจริงในระบบนี้มีลักษณะ
 เป็นการต่อสู้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎเกณฑ์ เพื่อที่จะจำกัดพยานของคู่
 ความแต่ละฝ่ายเอาไว้ ในเหลือไว้แต่พยานหลักฐานที่สมควร เขาสามารถพิจารณา
 คดีเท่านั้น จึงได้มีการสร้างหลักเกณฑ์ในการจำกัดพยาน เช่น หลักพยานหลักฐาน
 ที่ดีที่สุด (best evidence rule) หรือหลักในเรื่องบทคัดพยานบอกเล่า
 (rule against hearsay) เป็นต้น ทั้งนี้ระบบในการค้นหาความ
 จริงตามแบบนี้ในชั้นของการรับฟังพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญมาก ซึ่ง เรียกว่า
 " system of rules of admissibility " ²

และเมื่อศาลได้อนุญาตให้พยานหลักฐานของฝ่ายใดเข้าสู่การพิจารณา
 คดีได้แล้ว ในระหว่างการพิจารณาคดีศาลจะคอยวางตัวเป็นกลาง ซึ่งโดยปกติ
 ศาลจะไม่มีอำนาจในการซักถามจำเลยหรือพยาน เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็น
 จริงๆ เท่านั้น³ และศาลเองก็ไม่มีอำนาจในการที่จะแสวงหาพยานหลักฐาน

¹ Rule of restriction upon the mere admission of evidence were needed, to prevent the jurors from being misled by irrelevancies, or by biased or fraudulent testimony, or by their own emotion, sympathies, and prejudices.

John H Wigmore, "A Students' Textbook of the Law of Evidence", Brooklyn: The Foundation Press Inc 1935, p 5.

² Ibid.

³ เข็มชัย ชูติวงศ์, "คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน", กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2527, หน้า 4.

เพิ่มเติม¹ ทั้งนี้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องคอยระวังรักษาดุลประโยชน์ของตนในคดี หลักในเรื่องการถามค้านพยานโดยความฝ่ายตรงข้าม (cross examination) จึง เข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริงในระบบนี้

ตามแนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ² ซึ่งเป็นแนวความคิดที่แพร่หลายในประเทศกลุ่มซีวิลลอว์ ในการค้นหาความจริงตามแนวความคิดดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นการร่วมมือกัน (co-operation doctrine) เพื่อค้นหาความจริงในเนื้อหาของคดี (inquisitorial maxim) โดยองค์กรต่างๆในคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ตกอยู่ภายใต้การดำเนินการของรัฐหรือองค์กรที่เป็นอิสระอย่างเช่นทนายความ ต่างก็มีพันธะหน้าที่ในการร่วมมือกัน พิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของจำเลยด้วยกันทั้งสิ้น²

ในการค้นหาความจริงตามระบบนี้ พยานหลักฐานจะถูกเสนอเข้าสู่คดีในฐานะที่เป็นพยานศาล³ ไม่ใช่พยานของฝ่ายโจทก์หรือจำเลย ความจำเป็น

¹The role of the judge in an English trial also emerges in the basic rule that a judge leaves the parties to call their witness and does not call the witness himself.

Michael Zander, "Cases and Materials on the English legal System", London : World University Weidenfield and Nicolson , p 209.

²คณิต ฅ นคร , "ฐานะหน้าที่ทนายความในคดีอาญา" , อัยการฉบับ 47 ปีที่ 4 (พฤศจิกายน 2524) : 55-62.

³In both France and Germany all oral witness are the court's witness, though generally speaking the tendered by the parties.

Michael Zander , Op cit , p 241.

ในเรื่องการถามค้านโดยคู่ความฝ่ายตรงข้ามจึงไม่มีในระบบนี้¹ ประกอบ
 กับในชั้นของการรับฟังพยานหลักฐานจะมีลักษณะกว้าง พยานหลักฐานที่น่า
 จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยก็สามารถเสนอเข้าสู่อัยการ
 เพราะจุดสำคัญของระบบนี้จะไปอยู่ที่การซึ่งนำพยานหลักฐานโดยศาล
 เสียมากกว่า ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก evaluation of evidence หรือ
 Prinzip der Beweiswürdigung²

และเมื่อพยานหลักฐานได้รับอนุญาตให้เข้าสู่อัยการพิจารณาคดีได้แล้ว
 ก็จะตกเป็นหน้าที่ขององค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีที่จะร่วมกันค้นหา
 ความจริงในเนื้อหาแห่งคดี (substantive proof) ซึ่งรวมถึงศาลที่
 เข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริงด้วย ศาลในการค้นหาความจริงตาม
 ระบบนี้จึงไม่ใช่เป็นแค่เพียงคนกลางในการตัดสินคดีเท่านั้น หากแต่ศาลมี
 อำนาจ เขาแทรกแทรกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความ โดยการซัก
 ถามและแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อีกด้วย³ หน้าที่ดังกล่าวของศาล
 ถูกเรียกว่า หน้าที่ในการสอบสวนอย่างอิสระ (the duty of independent
 investigation) และ หน้าที่ที่จะให้ความกระจ่างชัด (duty to clarify)

¹ เช่นในการดำเนินคดีอาญาของ เยอรมัน ตาม St PO มาตรา 239
 ใ้บัญญัติเกี่ยวกับการซักถามพยานโดยคู่ความฝ่ายตรงข้ามไว้ แต่ในทางปฏิบัติ
 ไม่มีการใช้แต่อย่างใด

คณิต ณ นคร, "กรมอัยการการปฏิรูปโครงสร้างและงาน", อ่างแล้ว
 หน้า 51.

² Shigemisu Dando , "Japanese Criminal Procedure",
 South Hakensack , N.J. : Fred B. Rothmann & Co, 1965 p 203.

³ เข็มชัย ชูทิวังศ์ , อ่างแล้ว , หน้า 3.

(Aufklärungspflicht)¹

3.3 ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญา

ทั้งในศาลอาญาและในศาลแพ่ง ขอเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาคดีอาญา ย่อมแตกต่างกันออกไปสุดแล้วแต่ว่า ประเทศใดจะมีแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาและระบบในการค้นหาความจริง เป็นไปในลักษณะใด ซึ่งในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า

3.3.1 ในประเทศกลุ่มคอมมอนลอว์

ที่มีแนวคิดพื้นฐาน เป็นแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญา จะใ้มาจากพยานหลักฐานที่ค่อนข้างจำกัด โดยสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการคือ ความโน้มเอียงของลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา และแนวคิดในการดำเนินคดีในลักษณะของการต่อสู้ในลักษณะขอพิพาทในทางกฎหมาย และเมื่อพยานหลักฐานใ้รับอนุญาตให้เข้าสู่การพิจารณาแล้ว จะตกเป็นหน้าที่ของความที่จะคอยรักษานานประโยชน์ในคดีของตนโดยอาศัยการถามค้านพยาน ในขณะที่ศาลจะวางตัวเป็นกลางในการตัดสินคดี

3.3.2 ในประเทศกลุ่มซีวิลลอว์

ที่มีแนวคิดพื้นฐาน เป็นแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญา จะใ้มาจากการรับฟังพยานหลักฐานที่ค่อนข้างกว้าง กล่าวคือพยานหลักฐานที่น่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยก็สามารถเข้าสู่การพิจารณาได้ เมื่อพยานหลักฐานใ้เข้าสู่การพิจารณา ศาลจะเขามามีบทบาทรวมในการค้นหาความจริงในคดีร่วมกับองค์กร

¹ John H Lanbein , Op cit , p 66.

อื่นๆ 1

3.4 ขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาของไทย

เมื่อไต่ถามถึงแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาที่สำคัญ 2 ประการ ตลอดจนระบบในการค้นหาความจริงและขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาของประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์แล้ว สิ่งที่จะพิจารณาประการต่อมาคือ ขอเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาของไทย ควรจะเป็นไปในลักษณะใด สำหรับปัญหาดังกล่าวนี้สมควรที่จะทองวิเคราะห์ถึงแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของไทย เสียก่อนกล่าวคือ

แนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของไทย

แต่เดิมที่ตีความการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถือหลักว่า เอกชนผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องร้องผู้กระทำความผิดไต่เอง² หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้รับการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2435 เมื่ออำนาจรัฐได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการฟ้องร้องคดีอาญา จัดให้มีกรมอัยการและพนักงานอัยการคอย เป็นนายความของแผ่นดินทำนองเดียวกันกับ

---

¹ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระบบกฎหมายภาคพื้นทวีปยุโรปแตกต่างกับระบบกฎหมายอังกฤษ ในข้อที่ว่าทางภาคพื้นยุโรปหนักไปในทางถือหลักค้นหาความจริง (Das Inquisitionsprinzip) ซึ่งอัยการและผู้พิพากษาช่วยกันค้นหาความจริงและพิพากษาคตามความจริงที่ไต่พบตามหลักนี้อัยการไม่อยู่ในลำดับเกี่ยวกับจำเลย ส่วนระบบแห่งกฎหมายอังกฤษหนักไปในทางที่ถือว่าอัยการ เป็นคู่คดีเท่าเทียมกับจำเลย

หยุด แสงอุทัย, "บันทึกเรื่องคำพิพากษาหม่อมพ่อง เกลือบคลม", บทคดีพิศัย เล่ม 12 พ.ศ. 2483 หน้า 399.

²สุณีย์ มะลิวัลย์, "รายงานผลงานวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี : ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ", พ.ศ. 2525, หน้า 10.

ประเทศภาคพื้นทวีปยุโรป จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดแบบการกำหนด
คดีอาญาโดยรัฐโคปรากฎเกณฑ์นับตั้งแต่นั้น ประกอบกับ เมื่อได้พิจารณาถึง
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิธีพิจารณาความที่มีอยู่ จะเห็นถึงเหตุผลที่
สนับสนุนว่าการกำหนดคดีอาญาของไทย เป็นแบบการกำหนดคดีอาญาโดยรัฐ
กล่าวคือ

ประการแรก เมื่อพิจารณาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็น
กฎหมายพื้นฐาน (basic law) จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับถึงแก่ปีพ.ศ.
2475 เป็นคนมาจนถึงปัจจุบันได้มีการรับรองไว้ในแนวทางเดียวกันว่า ...
รัฐจะคงรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนมีความ
ปลอดภัยในชีวิตร่างกายทรัพย์สินและการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข¹

ประการที่สอง เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญาของไทยจะเห็นได้ว่า

1. อำนาจในการกำหนดคดีอาญาของพนักงานอัยการมีมากกว่าผู้
เสียหาย ถึงแม้ว่าผู้เสียหายจะมีอำนาจในการกำหนดคดีก็ก็ตาม แต่ตามมาตรา
32 ป.วิอาญาได้บัญญัติให้อำนาจของอัยการมากกว่าผู้เสียหาย แสดงว่าไทยถือหลัก
แบบการกำหนดคดีอาญาโดยรัฐ

2. การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาของไทย เป็นไปในลักษณะกว้าง
ห่านอง เกี่ยวกับระบบการค้นหาคความจริงของประเทศภาคพื้นทวีปซึ่งมีความคิดใน
การกำหนดคดีอาญาเป็นแบบการกำหนดคดีอาญาโดยรัฐ เพราะตามมาตรา 226
ป.วิอาญาได้กำหนดให้วัตถุพยาน พยานเอกสาร พยานบุคคลที่น่าจะพิสูจน์ว่าจำเลย
มีความผิดหรือบริสุทธิ์ในอาง เป็นพยานหลักฐานได้

3. ในการกำหนดกระบวนการพิจารณาความ ตามกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาของไทย ได้ให้อำนาจศาลในอันที่จะซักถามพยานและมีอำนาจในการ

---

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 57.

สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อีกด้วย¹ ซึ่งต่างจากประเทศกลุ่มคอมมอนลอร์
ที่มีแนวความคิดแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน แตกต่างกับประเทศ
ในกลุ่มภาคพื้นทวีปยุโรปที่มีแนวความคิดเป็นแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

ดังนั้น โดยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจถือได้ว่าแนว
ความคิดในการดำเนินคดีอาญาของไทย เป็นแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

ระบบในการค้นหาความจริงและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการ
พิจารณาคดีอาญาของไทย

เมื่ออาจถือได้ว่าแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของไทย
เป็นแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้นระบบในการค้นหาความจริงในคดี
อาญาของไทย จึงควรมีลักษณะทำนองเดียวกับประเทศในกลุ่มภาคพื้นทวีปกล่าว
คือ ในทางทฤษฎีแล้ว ควรไต่ถามจากการรับฟังพยานหลักฐานที่มีลักษณะกว้างใน
ฐานะที่เป็นพยานของศาลไม่ใช่พยานของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เมื่อพยานได้รับการ
อนุญาตให้เข้าสู่อำนาจพิจารณา องค์การต่างๆจะร่วมมือกันค้นหาความจริงซึ่งรวม
ถึงศาลด้วย ในกรณีเช่นนี้ศาลจะมีอำนาจในการซักถามพยานและแสวงหา
พยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ศาลมีอิสระเป็นแต่เพียงคนกลางในการตัดสินคดีระหว่าง
โจทก์จำเลยในลักษณะที่เป็นข้อพิพาทในทางกฎหมาย เท่านั้น

¹ตามมาตรา 175 เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาล
มีอำนาจเรียกส่วนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย
ได้

มาตรา 228 ระหว่างพิจารณาโดยผลการหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่าย
ใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้

มาตรา 235 ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจ
ถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้ ...

แต่ในทางปฏิบัติ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาของไทยกลับได้มาจากระบบในการค้นหาความจริงทำนองเดียวกับประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ กล่าวคือ ได้มาจากการรับฟังพยานหลักฐานที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมีการนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการจำกัดพยานหลักฐานของประเทศคอมมอนลอว์มาใช้ เช่นแนวความคิดในเรื่องบทคัดพยานบอกเล่าซึ่งก่อให้เกิดปัญหาว่าสามารถรับฟังพยานบอกเล่าในการดำเนินวิธีพิจารณาความของไทยได้หรือไม่¹ รวมทั้ง เมื่อพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของศาลแล้ว จะอาศัยวิธีการซักถามพยานโดยความฝ่ายตรงข้าม (cross-examination) เป็นหลัก ในขณะที่ศาลไม่ได้นำมามีบทบาทในการค้นหาความจริงในคดีแต่อย่างใด ในทางปฏิบัติการสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการของศาลแทบจะไม่มีอยู่ในห่วงความคิดของนิติพากษาสวนมากของไทย² การเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาลไทยตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 75 บ.วิอาญา ในทางปฏิบัตินิติพากษาในศาลไทยจำนวนหนึ่งไม่เคยเรียกสำนวนการสอบสวนมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยเลย³ แมว่ากฎหมายจะกำหนดให้อ่านอาจไว้ก็ตาม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าในทางทฤษฎีนั้นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้จากระบบในการค้นหาความจริงทำนองเดียวกับประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปหรือประเทศกลุ่มซีวิลลอว์นั้นเอง แต่ในทางปฏิบัติ

¹ คุ จรรย์ ภักดิ์ธนากุล, "บทคัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย", ว.กฎหมายจุฬา ฉบับ 3 ปีที่ 6, 2524 : 1 - 12.

"—————", "แนวทางแก้ไขปรับปรุงบทคัดพยานบอกเล่า" ว.กฎหมายจุฬา ฉบับ 2 ปีที่ 7, 2525 : 64 - 71.

² ชว เลิศ โสภณวัต, "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นระบบกล่าวหาจริงหรือ", กฤตพาน เล่ม 6 ปีที่ 28, 2524 หน้า 43.

³ เพิ่งอ้าง, หน้า 42.

กลับไคมาจากระบบในการค้นหาความจริงอันมีลักษณะ เหมือนกับของประเทศ
 กลุ่มคอมมอนลอร์ ทั้งนี้เป็นเพราะนักกฎหมายของประเทศภาคพื้นทวีปยุโรป
 เป็นผู้วางรากฐานระบบความยุติธรรมทางอาญาของไทย แต่นักกฎหมายผู้รับ
 ช่วงสืบทอดเป็นนักกฎหมายที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศคอมมอนลอร์เสียเป็น
 ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักกฎหมายทางฝ่ายศาลซึ่งนอกจากทำหน้าที่
 ทางด้านผู้พิพากษาแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้สอนกฎหมายในสถาบันการศึกษา
 กฎหมายอีกด้วย การพัฒนาระบบในการดำเนินคดีจึง เบี่ยงเบนตามแบบอย่าง
 ของประเทศคอมมอนลอร์กล่าวคือ การค้นหาความจริงนั้นศาลไทยใช้วิธีการ
 (cross-examination) และการวางเฉยอย่างเคร่งครัด¹

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹ คณิต ฒ นคร , "กรมอัยการการปฏิรูปโครงสร้างและงาน",
 อางแลว , หน้า 52.